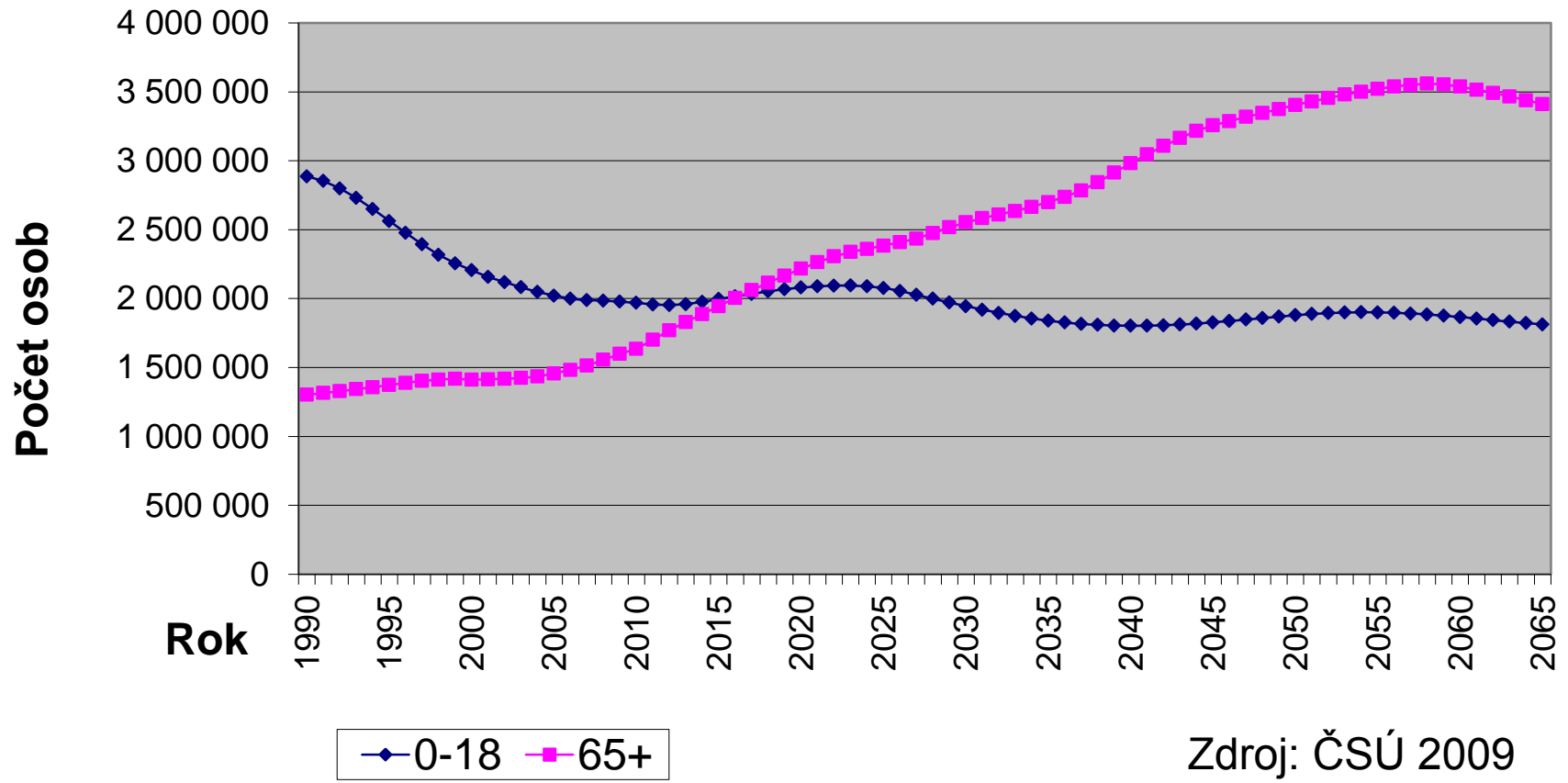

Mezigenerační soužití – solidarita nebo konflikt?

Martin POTŮČEK
Univerzita Karlova v Praze
Příspěvek k Emauzskému kolokviu
„Laboratoř dialogu 2013“, 30. ledna
Česká křesťanská akademie
a Konrad Adenauer Stiftung

Vývoj počtu osob ve věku 0-18 a 65 a více let, 1990 – 2065, ČR

Jak se mění společnost - a my s ní

ŽIVOTNÍ STYL:

- ▶ Oslabování rodinných vazeb (rozvody, singles...)
- ▶ Individualizace životních stylů
- ▶ Konzumerismus
- ▶ Prezentismus

PŘECHOD K TRŽNÍ EKONOMICE :

SENIORŮ: nízké důchody - dnes v průměru na úrovni 43 % hrubé mzdy (pokles za posledních dvacet let o 10 %), ztížená zaměstnatelnost, omezování veřejných služeb

MLADÍ: rostoucí náklady na samotném začátku životní dráhy – vzdělávání, bydlení, náklady péče o potomky, ztížená zaměstnatelnost (tzv. prekérní džoby), tlak na starobní připojištění

RÝCHLOST SPOLEČENSKÝCH A EKONOMICKÝCH ZMĚN VEDE K ODDĚLOVÁNÍ A ODCIZOVÁNÍ SVĚTŮ RŮZNÝCH GENERACÍ

„AGEISMUS“, „ANTIGERONTISMUS“

„DĚDEČEK A BABIČKA UJÍDAJÍ Z CHLEBÍČKA“

Videoklip Marthy Issové a Jiřího Mádlů z dubna 2010

PŘEMLUV BÁBU!

A TAKY PŘEMLUV DĚDU!

▶ <http://www.youtube.com/watch?v=MLfFhdcXJhA>

Tomáš Pecina: *Stáří jsou předmětem pohrdání, protože "neuměli vydělat", mladým často "nic nezanechali" a vedle toho vyžadují domněle nezasloužené výhody mezigenerační solidarity; dochází k jevu, který nemá v normálně strukturované demokratické společnosti obdoby, totiž k tomu, že místo sociální volby nastupuje volba generační.*

Čtvrtina mladých Čechů si myslí, že staří lidé jsou přítěží společnosti.

Jak jsme na tom s důchody?

- ▶ V Česku máme průběžný systém povinného sociálního pojištění. Ti, kteří jsou v produktivním věku, platí svými příspěvky na důchody stávajícím penzistům. Až se v důchodu ocitnou sami, očekávají, že jim budou na důchody platit ti, kteří v mezidobí dospějí a budou vydělávat. Tohle očekávání se ale nemusí naplnit – právě proto, že poměr těch, kteří do systému platí, a těch, kteří z něj své penze pobírají, se stále zmenšuje (jak jsme si ukázali hned na začátku). Stárnutí populace by se ještě dalo zvládat zvyšováním počtu let, které musí člověk odpracovat, aby měl na důchod nárok, a také věkové hranice odchodu do důchodu. To se u nás i děje. Jak si ale poradit s tím, že se rodí stále méně dětí?
-

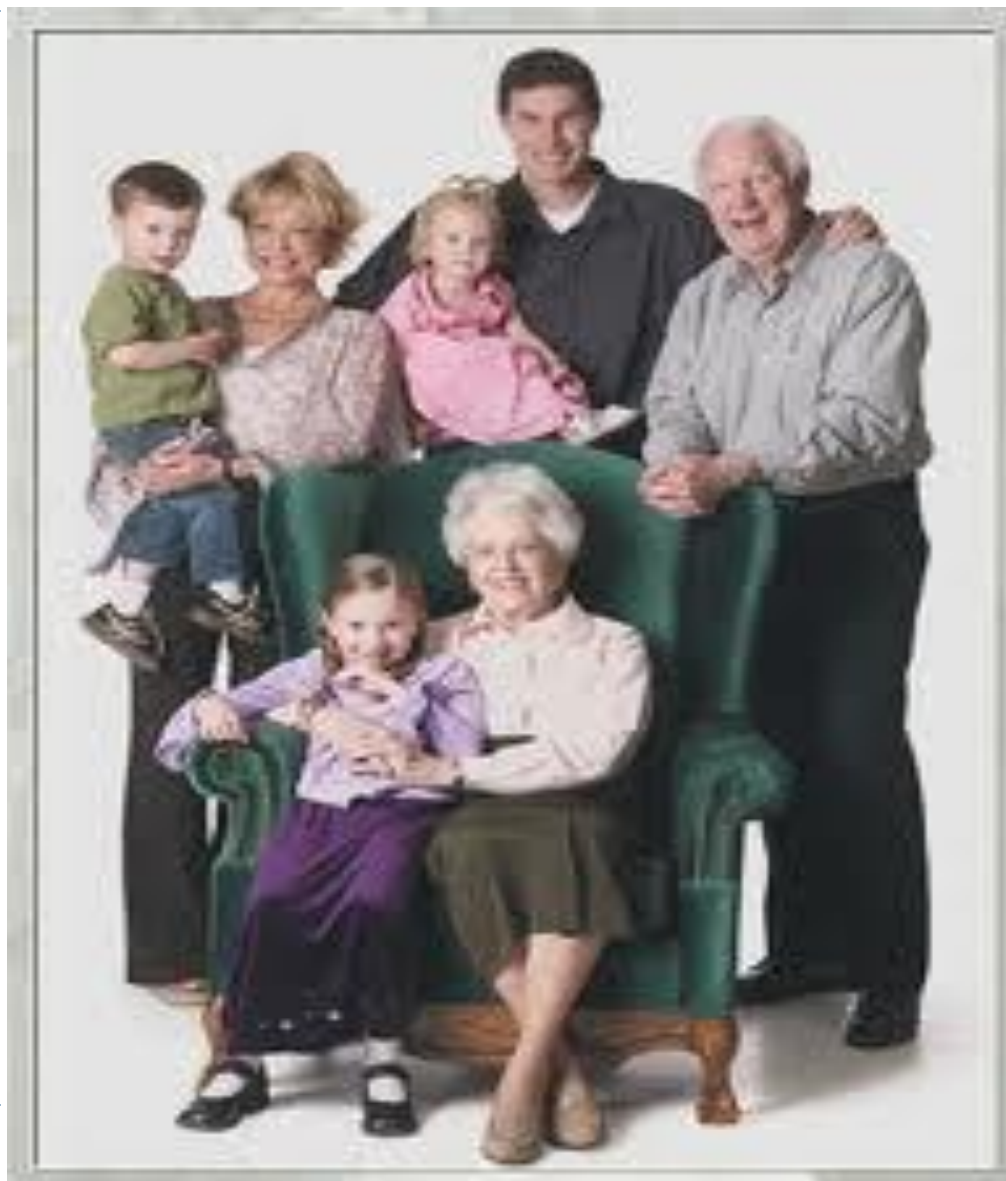

Jak jsme na tom s důchody?

Náš důchodový systém zvýhodňuje bezdětné. **Paní Červená vychovala dvě děti, paní Zelená děti neměla.** Obě odešly do důchodu v době, kdy **děti paní Červené začaly vydělávat a tedy i přispívat do průběžného důchodového systému.** Jejich příspěvek se tedy rozdělí mezi **paní Červenou a paní Zelenou,** i když **paní Zelená se na jejich výchově vůbec nepodílela.** **Paní Červená ale musela navíc vynaložit na výchovu svých dvou dětí přibližně šest miliónů korun,** které mohla paní Zelená naopak investovat do zajištění svého stáří – nákupem bytu či jiné nemovitosti, penzijním připojištěním, nebo si je jednoduše uspořila. **Paní Červenou starost o její děti omezovala v dalším vzdělávání a pracovním uplatnění, poněvadž méně vydělávala, asi bude mít i nižší důchod...**

Funguje mezigenerační solidarita?

Pozitivní návrhy?

- ▶ **Reforma důchodového systému**, která jej učiní štedřejším a spravedlivějším. Zatímco v Evropě na důchody plyne 12 % HDP, u nás kolem 9 %;
- ▶ **Masivnější podpora rodinám**, včetně rodin s nezaopatřenými dětmi (dávky, služby...);
- ▶ **Podpora terénních sociálních služeb**, které pomohou pracujícím dětem v péči o jejich rodiče v domácím prostředí;
- ▶ **Spojování sociálních zařízení**, kde mohou senioři pomáhat při výchově dětí (například domovy pro seniory v blízkosti jeslí a mateřských školek);
- ▶ **Výchova ke vzájemnosti a rodinné i mezigenerační solidaritě**:
v rodinách, ve školách, v zájmových sdruženích, v kostele.

▶ **Nějaké další nápady?**

A co **naše vláda**?

Co je možné očekávat od vlády, která podle svého vlastního programového prohlášení dobře ví, že „*jen podnikatelský sektor je tvůrcem bohatství společnosti, ne stát*“? A věří, že individuální sebezájem přinese bohatství a prosperitu všem? Od ní jsme se dočkali spíše toho, že **staví proti sobě** ekonomicky aktivní a nezaměstnané, zdravé a zdravotně postižené, podnikatele a zaměstnance. A také **mladé a seniory**. S tím, že to jsou samozřejmě právě ti druzí, co „*ujídají z chlebička*“ právě nám...

Děkuji za pozornost!

Prof. Martin Potůček
Univerzita Karlova
Fakulta sociálních věd
Institut sociologických studií
a Centrum pro sociální a
ekonomické strategie (CESES)

www.martinpotucek.cz

